

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Вадима Гетьмана**

Факультет фінансів

Кафедра банківської справи та страхування

галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
освітньо-професійна програма «Управління фінансовим бізнесом»
Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Ринок банківських послуг та його розвиток в Україні»

здобувача Кукіль Дар'ї Юріївни
(Прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис здобувача)

Науковий керівник:

ДОКТ.ЕКОН.НАУК, ДОЦЕНТ,

професор кафедри банківської справи та страхування
(наукова ступінь, учене звання, посада)

_____ Р.В. Корнилюк
(підпис) (Прізвище, ініціали)

**Робота допущена до захисту перед Екзаменаційною комісією
з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри банківської справи та страхування:
доктор економічних наук, професор _____

(підпис)

Л.О. Примостка

Київ 2026

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 57 сторінки, 6 таблиць, 2 рисунків, список використаних джерел з 49 найменувань.

«Ринок банківських послуг та його розвиток в Україні»

Об'єктом дослідження є ринок банківських послуг в Україні.

Предметом дослідження є тенденції, механізми функціонування та стратегічні напрями розвитку ринку банківських послуг в сучасних умовах.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – на основі аналізу сучасного стану ринку банківських послуг в Україні виявити ключові проблеми та розробити рекомендації щодо його подальшого розвитку та вдосконалення.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

- розкрити економічну сутність та класифікацію банківських послуг;
- визначити роль банківського сектору в системі фінансового ринку країни;
- дослідити нормативно-правове регулювання діяльності банків в Україні;
- проаналізувати динаміку основних показників діяльності банків за останні 3-5 років;
- оцінити структуру ринку банківських послуг;
- дослідити вплив цифровізації та впровадження FinTech на розвиток послуг;
- виявити основні проблеми ринку та обґрунтувати шляхи підвищення конкурентоспроможності банківської системи.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Полягає в узагальненні підходів до визначення банківських послуг та вдосконалення класифікації банківських продуктів в умовах цифрової економіки.

Практичне значення отриманих результатів: висновки та пропозиції можуть бути використані українськими банками для оптимізації стратегій розвитку, впровадження FinTech-рішень та зміцнення конкурентних позицій на ринку.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2026.

Рік захисту роботи 2026.

Ключові слова: банківська послуга, ринок банківських послуг, банківська система, цифровізація, FinTech, кредитування, депозити, конкурентоспроможність.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ.....	6
1.1 Економічна сутність та класифікація банківських послуг у сучасній економіці.....	6
1.2 Роль банківського сектору в системі фінансового ринку країни.....	12
1.3 Нормативно-правове регулювання діяльності банків на ринку послуг в Україні.....	19
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ.....	30
2.1 Аналіз динаміки та структури ринку банківських послуг.....	30
2.2 Дослідження впливу цифровізації та FinTech-технологій на трансформацію банківських сервісів.....	34
2.3 Проблеми функціонування ринку та напрями підвищення конкурентоспроможності банківської системи.....	42
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	54

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасний період трансформації глобальної фінансової системи ринок банківських послуг України є однією із ключових передумов економічної стабільності нашої держави. Повномасштабна війна та загальна макроекономічна нестабільність змусили банківський сектор не лише пристосувати традиційні фінансові продукти до умов підвищених ризиків, а й значно активізувати перехід до цифрових форматів обслуговування. Саме тому дослідження розвитку цього ринку набуває особливої актуальності, адже ефективне функціонування банківських установ є важливою передумовою відновлення кредитування реального сектору економіки та зміцнення фінансової безпеки населення України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика теоретичних та практичних аспектів розвитку банківського ринку України є предметом дослідження багатьох вітчизняних учених, серед яких Р. Корнилюк [24], С. Онишко [33], Л. Примостка [6], О. Творидло [43], В. Березовик [25], Т. Бек [5], Д. Даймонд [3] та інші. У їхніх наукових працях сформовано фундаментальні підходи до класифікації банківських послуг та оцінювання стійкості банківських систем. Водночас стрімкий розвиток FinTech-технологій, поява небанків, а також необхідність функціонування банківського ринку в умовах воєнного стану формують нові виклики, що потребують подальших досліджень та удосконалення методичних підходів до стратегічного розвитку галузі.

Мета і завдання дослідження. Мета – на основі аналізу сучасного стану ринку банківських послуг в Україні, виявити ключові проблеми та розробити рекомендації щодо його подальшого розвитку та вдосконалення. Для досягнення поставленої мети визначено такі *завдання*:

- розкрити економічну сутність і класифікацію банківських послуг;
- визначити роль банківського сектору у структурі фінансового ринку держави;

- дослідити нормативно-правове забезпечення діяльності банків в Україні;
- проаналізувати динаміку ключових показників діяльності банків за останні 3–5 років;
- оцінити структуру ринку банківських послуг;
- дослідити вплив процесів цифровізації та впровадження FinTech-технологій на розвиток банківських послуг;
- визначити основні проблеми функціонування ринку та обґрунтувати шляхи підвищення конкурентоспроможності банківської системи.

Об’єкт дослідження — ринок банківських послуг в Україні.

Предмет дослідження — тенденції, механізми функціонування та стратегічні напрями розвитку ринку банківських послуг в сучасних умовах.

Методи дослідження. У роботі застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема: метод теоретичного узагальнення (для уточнення та систематизації понятійного апарату), статистико-економічний аналіз і метод порівняння (для оцінювання динаміки та структури банківських операцій), графічний метод (для наочного відображення тенденцій розвитку), а також методи аналізу та синтезу (для виявлення основних проблем і формування стратегічних напрямів розвитку).

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Теоретичне значення роботи полягає у систематизації наукових підходів до класифікації банківських послуг у контексті розвитку цифрових технологій. Практична значущість дослідження полягає у можливості використання отриманих результатів та запропонованих рекомендацій вітчизняними банками при розробці стратегій розвитку, оптимізації продуктового портфеля та впровадженні сучасних інноваційних технологій обслуговування клієнтів.

Інформаційна база дослідження. Інформаційну основу дослідження становлять законодавчі та нормативно-правові акти України у сфері банківської діяльності, офіційні статистичні дані Національного банку України, наукові праці провідних економістів, аналітичні матеріали міжнародних фінансових організацій, а також публікації у періодичних наукових виданнях.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 57 сторінок комп'ютерного тексту.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

1.1 Економічна сутність та класифікація банківських послуг у сучасній економіці

Фундаментальне дослідження ринку банківських послуг передбачає насамперед визначення економічної сутності базової категорії – «банківська послуга». У сучасній економічній теорії це поняття розглядається як комплексне та багатовимірне, оскільки воно поєднує в собі характеристики економічного блага, елемента фінансових відносин, юридично оформленої угоди між банком і клієнтом, а також певного технологічного процесу здійснення фінансових операцій. Багатогранність цього поняття пояснюється тим, що банківська діяльність постійно змінюється та розвивається під впливом процесів глобалізації, фінансової інтеграції та активного впровадження цифрових технологій. У результаті традиційні банківські операції поступово трансформуються у складні фінансові продукти та цифрові сервіси, що значно розширює зміст і функціональне наповнення банківських послуг.

В основі розуміння економічної сутності банківської послуги лежить специфіка банку як особливого фінансового посередника в економічній системі. На відміну від підприємств реального сектору економіки, діяльність яких спрямована на виробництво матеріальних благ, банки оперують грошовим капіталом, який виступає особливим видом товару. Гроші мають властивість загальної еквівалентності, що дозволяє використовувати їх як універсальний засіб обміну, накопичення та платежу. Саме тому діяльність банків пов'язана насамперед з перерозподілом фінансових ресурсів між різними економічними суб'єктами, забезпеченням безперервності грошового обігу та підвищенням

ефективності використання капіталу.

У цьому контексті банківська послуга може розглядатися як специфічна форма задоволення фінансових потреб клієнтів – фізичних та юридичних осіб. Вона проявляється у наданні можливостей щодо залучення та розміщення грошових ресурсів, здійснення розрахунково-платіжних операцій, збереження заощаджень, кредитування, інвестування, а також управління фінансовими ризиками. Крім того, сучасні банківські послуги дедалі більше пов'язані з використанням інноваційних технологій, дистанційного банкінгу та цифрових платформ, що дозволяє підвищити швидкість, доступність і якість фінансового обслуговування.

У науковій економічній літературі сформувалося декілька концептуальних підходів до трактування поняття «банківська послуга», кожен з яких акцентує увагу на певному аспекті банківської діяльності та дозволяє глибше зрозуміти її економічну сутність.

Першим є **інституційний підхід**, який зосереджує увагу передусім на суб'єкті надання послуги. Відповідно до цього підходу банківською вважається будь-яка фінансова операція або дія, що здійснюється установою, яка має офіційний статус банку та отримала відповідну ліцензію центрального банку на проведення банківської діяльності. У такому випадку перелік банківських послуг чітко визначається нормативно-правовими актами та законодавством держави. Зокрема, в Україні основні види банківських операцій і послуг регламентуються Законом України «Про банки і банківську діяльність», який встановлює правові засади функціонування банків, визначає дозволені операції та встановлює вимоги до їх здійснення. Такий підхід дозволяє чітко окреслити межі банківської діяльності та забезпечує її правову визначеність [21, 48, 18].

Другим важливим підходом є **функціональний підхід**, який розглядає банківську послугу через призму виконання банками їхніх ключових економічних функцій у фінансовій системі. У межах цього підходу банківська послуга трактується як результат реалізації основних функцій банку, зокрема трансформаційної, розрахункової та емісійної. Трансформаційна функція полягає

у перерозподілі та перетворенні фінансових ресурсів, зокрема трансформації короткострокових депозитів у довгострокові кредити або інвестиції. Розрахункова функція пов'язана із забезпеченням безперервності платіжного обороту між економічними суб'єктами, тоді як емісійна функція проявляється у створенні платіжних засобів у процесі кредитування. У межах функціонального підходу банківська послуга виступає результатом спеціалізованої діяльності банку, спрямованої на забезпечення ефективного руху капіталу та стабільності грошового обігу в економіці [18].

Окреме місце в сучасних дослідженнях займає **маркетинговий або клієнтоорієнтований підхід**, який набув особливої актуальності в умовах розвитку конкурентного середовища на фінансовому ринку. У межах цього підходу банківська послуга розглядається як комплексний фінансовий продукт, спрямований на задоволення конкретних потреб клієнта. Основна увага приділяється не лише технічному виконанню банківської операції, а й рівню сервісу, зручності використання продукту, швидкості обслуговування та додатковій цінності, яку отримує клієнт. У такому розумінні банківська послуга перетворюється на інтегрований сервіс, що включає не лише фінансову операцію, а й консультаційну підтримку, цифрові інструменти управління фінансами та персоналізовані пропозиції. Саме тому в сучасних умовах банки дедалі більше орієнтуються на формування клієнтського досвіду та створення інноваційних продуктів, які здатні максимально задовольнити потреби різних сегментів споживачів [48, 18].

Важливою характеристикою банківських послуг є їхні специфічні властивості, які суттєво відрізняють їх від послуг, що надаються у нефінансових секторах економіки. Ці особливості зумовлені природою фінансових операцій, специфікою об'єкта банківської діяльності — грошового капіталу, а також високим рівнем довіри, який лежить в основі взаємовідносин між банком і клієнтом. Саме ці характеристики визначають особливості організації банківського сервісу, управління ризиками та формування конкурентних переваг банківських установ [4].

Однією з ключових властивостей банківських послуг є **нематеріальність (невідчутність)**. На відміну від матеріальних товарів, банківську послугу неможливо фізично побачити, оцінити або виміряти до моменту її фактичного отримання. Клієнт фактично купує не матеріальний продукт, а певне зобов'язання банку здійснити фінансову операцію або забезпечити виконання визначених умов договору. Саме тому в банківській сфері особливого значення набувають такі фактори, як довіра клієнтів, ділова репутація банку, стабільність установи та рівень її надійності. У сучасних умовах ці чинники часто відіграють вирішальну роль у виборі клієнтами фінансового партнера [18].

Ще однією важливою характеристикою є **невіддільність банківської послуги від джерела її надання**. Процес створення та надання банківської послуги, як правило, відбувається одночасно з процесом її споживання клієнтом. Це означає, що послуга не існує окремо від установи, яка її надає, та від технологічної інфраструктури банку. Наприклад, операція зняття готівкових коштів через банкомат, здійснення безготівкового платежу в мобільному додатку або проведення банківського переказу відбуваються в один і той самий момент для обох сторін: для банку як процес надання послуги та для клієнта як процес її отримання [18].

Характерною рисою банківських послуг є також **неможливість їх накопичення або зберігання**. На відміну від матеріальних товарів, банківські послуги не можуть бути створені наперед і збережені для подальшого використання. Банк не має можливості сформувати певний «запас» кредитних договорів, депозитних операцій чи розрахункових платежів. Надання таких послуг відбувається лише в момент виникнення попиту на них з боку клієнтів. Саме тому ефективність банківської діяльності значною мірою залежить від здатності установи оперативно реагувати на потреби ринку та забезпечувати безперебійне функціонування фінансових сервісів [18].

Окремою специфічною ознакою банківських послуг є їх **абстрактність і відносна складність**. Значна частина сучасних банківських продуктів має досить складну економічну, юридичну та технологічну структуру. Це стосується, зокрема,

таких інструментів, як деривативи, структуровані депозити, інвестиційні продукти або складні кредитні програми. Для їх повного розуміння споживачам часто необхідний певний рівень фінансової грамотності, оскільки умови таких продуктів можуть містити складні механізми нарахування доходу, оцінки ризиків або використання фінансових індикаторів. У зв'язку з цим важливу роль у банківській діяльності відіграє інформаційно-консультаційна підтримка клієнтів, яка сприяє підвищенню рівня довіри та ефективності використання банківських продуктів [18, 4].

Систематизація банківських послуг є необхідною для ефективного управління банківським портфелем та державного регулювання. Враховуючи динаміку сучасного ринку, ми пропонуємо розширену класифікацію, подану в Таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Розширена класифікація банківських послуг за різними ознаками.

Ознака класифікації	Види банківських послуг	Зміст та приклади
За функціональним змістом	Операційні, інвестиційні, консультаційні, управлінські	Розрахунки, купівля цінних паперів, фінансовий консалтинг, довірче управління (траст).
За об'єктом відносин	Пасивні (ресурсні), активні (розміщення)	Залучення вкладів, емісія облігацій банку; надання кредитів, факторинг, лізинг.
За суб'єктами споживання	Retail-banking (роздрібні), Corporate-banking (корпоративні), Private-banking	Послуги для населення; для малого та середнього бізнесу (МСБ); VIP-обслуговування.
За формою розрахунку	Платні (комісійні), відсоткові, безоплатні	Комісія за переказ; маржа між ставками за депозитом і кредитом; інформаційні послуги.
За технологічним рівнем	Традиційні, високотехнологічні (FinTech), цифрові	Касове обслуговування; онлайн-еквайринг, використання ШІ для скорингу; необанкінг.

Продовження таблиці 1.1

1	2	3
За ступенем новизни	Традиційні, модифіковані, інноваційні	Розрахункові рахунки; кредитні картки з грейс-періодом; криптовалютні сервіси, смарт-контракти.

Джерело: розроблено автором на основі [18, 13, 36]

В умовах розвитку постіндустріальної економіки та активної цифровізації фінансового сектору відбувається поступова трансформація традиційних банківських послуг у більш комплексні фінансові продукти. Якщо банківська послуга розглядається як окрема дія або операція банку, то банківський продукт являє собою стандартизований набір взаємопов'язаних послуг, об'єднаних у єдину пропозицію для клієнта. Такий продукт має чітко визначені параметри – ціну, строк користування, рівень ризику та умови обслуговування, що дозволяє банкам формувати комплексні фінансові рішення для різних категорій споживачів [36].

Важливу роль у розвитку сучасного ринку банківських послуг відіграє цифровізація та поява нових каналів їх надання. Традиційна модель банківського обслуговування, яка базувалася переважно на діяльності фізичних відділень, поступово трансформується у цифрову модель, де значна частина фінансових операцій здійснюється дистанційно через інтернет-банкінг, мобільні додатки та інші онлайн-платформи. У результаті цього процесу виникають нові формати банківських сервісів, які поєднують фінансові технології, цифрову інфраструктуру та інноваційні підходи до обслуговування клієнтів [12].

До таких сучасних форматів банківських послуг належать:

– **BaaS (Banking as a Service)** – модель надання банківської інфраструктури та технологічних рішень стороннім компаніям, зокрема фінтех-компаніям, що дозволяє їм пропонувати власні фінансові сервіси на базі банківської платформи.

– **P2P-кредитування (peer-to-peer lending)** – послуги спеціалізованих онлайн-платформ, які організовують процес кредитування безпосередньо між фізичними особами, де банк або фінансова установа може виступати посередником у здійсненні операцій та оцінці кредитних ризиків.

– **Відкритий банкінг (Open Banking)** – система фінансових сервісів, що передбачає обмін даними між банками та іншими фінансовими платформами через програмні інтерфейси (API), завдяки чому клієнти можуть об'єднувати інформацію про свої рахунки в різних банках та користуватися розширеними можливостями управління фінансами.

У сучасних умовах банківські послуги поступово еволюціонують у складні інноваційні фінансові сервіси, які поєднують традиційні банківські операції з сучасними цифровими технологіями. Використання онлайн-платформ, мобільних додатків, відкритих програмних інтерфейсів та аналітичних інструментів значно розширює можливості фінансового обслуговування клієнтів. Це сприяє підвищенню доступності банківських продуктів, оптимізації фінансових операцій та більш ефективному управлінню грошовими ресурсами як для населення, так і для суб'єктів господарювання.

1.2. Роль банківського сектору в системі фінансового ринку країни

Фінансовий ринок будь-якої держави являє собою складну багатокомпонентну систему, у структурі якої банківський сектор традиційно займає провідне місце. У ринковій економіці банки виконують не лише функцію фінансових посередників, а й виступають важливими інституційними елементами, що забезпечують ефективний перерозподіл фінансових ресурсів між різними суб'єктами господарювання. Через банківську систему здійснюється організація грошового обігу, проведення розрахунків, мобілізація тимчасово вільних коштів та їх спрямування на фінансування економічного розвитку.

Банки відіграють важливу роль у підтриманні стабільності фінансової системи та реалізації монетарної політики держави. Саме через банківський сектор центральний банк здійснює регулювання грошово-кредитних процесів, впливає на обсяг грошової маси, рівень процентних ставок та загальну фінансову стабільність країни.

Роль банківського сектору у структурі фінансового ринку України є особливо значущою. Це пояснюється тим, що національна фінансова система належить до банківсько-орієнтованого типу (bank-based system), у якому саме банки виступають основними фінансовими посередниками. У такій моделі переважна частина фінансових ресурсів концентрується саме у банківській системі, тоді як інші сегменти фінансового ринку, зокрема фондовий чи страховий, відіграють менш вагому роль. За оцінками, на частку банків припадає понад 80% сукупних активів усього фінансового сектору України, що підтверджує їх ключове значення у забезпеченні функціонування національної економіки [34].

Економічну роль банківського сектору в системі фінансового ринку доцільно розглядати через кілька ключових стратегічних напрямів, які відображають його значення для стабільного функціонування економіки та ефективного розподілу фінансових ресурсів.

Функція фінансового посередництва та акумуляції капіталу. Як зазначає Качула С [22], банки виконують важливу роль у мобілізації та перерозподілі фінансових ресурсів в економіці. Вони акумулюють тимчасово вільні кошти населення, підприємств і організацій та спрямовують їх у вигляді кредитів і інвестицій у різні сектори господарства. Через механізм депозитних і кредитних операцій банківська система забезпечує трансформацію заощаджень у продуктивний капітал, долаючи часові та просторові розриви між власниками фінансових ресурсів і тими, хто потребує їх для здійснення економічної діяльності. Такий процес сприяє підвищенню ефективності використання фінансових ресурсів, активізації інвестиційної діяльності та загальному економічному зростанню.

Забезпечення безперебійної системи розрахунків. Надійна та ефективна платіжна інфраструктура є необхідною умовою функціонування фінансового ринку. Банківський сектор забезпечує організацію розрахунків між усіма учасниками економічних відносин, створюючи умови для швидкого, безпечного та зручного здійснення фінансових операцій. Через банківську систему проводяться безготівкові платежі, грошові перекази, обслуговування платіжних карток та інші розрахункові операції. Важливу роль у цьому процесі відіграє розвиток електронних платіжних технологій, функціонування системи електронних платежів Національного банку України, а також співпраця банків з міжнародними платіжними системами, такими як Visa та Mastercard [22].

Реалізація державної грошово-кредитної політики. Банківський сектор виступає основним каналом реалізації монетарної політики держави. Через банківську систему Національний банк України впливає на основні макроекономічні показники, використовуючи такі інструменти, як облікова ставка, норми обов'язкового резервування, операції на відкритому ринку тощо. Зміни цих інструментів безпосередньо впливають на вартість кредитних ресурсів, обсяги кредитування економіки, рівень ділової активності та інфляційні процеси. Саме тому ефективність грошово-кредитної політики значною мірою залежить від стабільності та надійності банківської системи [22].

Управління ризиками та фінансовий моніторинг. Сучасні банки виконують важливу функцію управління фінансовими ризиками на ринку. Вони здійснюють оцінку кредитоспроможності потенційних позичальників, аналізують фінансовий стан клієнтів та перевіряють економічну доцільність інвестиційних проєктів. Для цього застосовуються різні методи оцінювання ризиків, зокрема системи кредитного скорингу та фінансового аналізу. Крім того, банки відіграють важливу роль у системі фінансового моніторингу, забезпечуючи контроль за фінансовими операціями клієнтів відповідно до вимог законодавства та міжнародних стандартів. Це сприяє запобіганню легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, та зменшенню системних ризиків у фінансовій системі держави.

Взаємодію банківського сектору з іншими сегментами фінансового ринку доцільно розглянути через систему зв'язків, наведену в Таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Взаємодія банківського сектору з сегментами фінансового ринку.

Сегмент фінансового ринку	Характер взаємодії з банківським сектором	Роль банку у цьому сегменті
Фондовий ринок	Банки виступають емітентами власних акцій/облігацій та андеррайтерами для клієнтів.	Зберігач цінних паперів, торгівець, інвестиційний посередник.
Валютний ринок	Забезпечення конвертаційних операцій, хеджування валютних ризиків для бізнесу.	Маркет-мейкер, уповноважений агент валютного контролю.
Ринок небанківських фінпослуг	Конкуренція та партнерство (наприклад, bankassurance — продаж страховок у банках).	Кредитор мікрофінансових організацій, розрахунковий центр для страховиків.
Грошовий ринок	Участь у міжбанківському кредитуванні та операціях з рефінансування НБУ.	Регулятор ліквідності фінансової системи.

Джерело: складено автором на основі [22, 19, 33]

У своїх працях С. Онишко [33] зазначає, що особливого вагомого значення роль банків набуває в умовах економічної нестабільності, кризових явищ та воєнного стану. У таких обставинах банківський сектор виступає одним із ключових елементів підтримання стабільності фінансової системи та безперервності економічних процесів. Після 2022 року банки фактично стали своєрідним «щитом» фінансової системи України, забезпечуючи своєчасну виплату пенсій, соціальних допомог та заробітних плат, а також підтримуючи стабільність платіжної інфраструктури. Важливу роль у цьому процесі відіграли державні програми фінансової підтримки бізнесу, зокрема програма «Доступні кредити 5-7-9%», завдяки якій підприємства змогли отримати необхідні ресурси

для продовження діяльності в складних економічних умовах. У такій ситуації банки виконують не лише економічну, а й важливу соціальну функцію, сприяючи збереженню фінансової стабільності та підтримці життєдіяльності суспільства

У сучасних наукових дискусіях все частіше порушується питання щодо майбутньої ролі банків у фінансовій системі, зокрема в контексті стрімкого розвитку криптовалют, технологій блокчейн та децентралізованих фінансів (DeFi). Проте аналіз сучасних тенденцій свідчить, що, незважаючи на появу нових фінансових інструментів і платформ, банки продовжують залишатися ключовими інституціями фінансового ринку. Це значною мірою пояснюється високим рівнем державного регулювання, наявністю системи гарантування вкладів та значною довірою з боку населення і бізнесу.

Сучасні банки активно трансформують свою діяльність, поступово перетворюючись на так звані «фінансові супермаркети» або комплексні фінансові екосистеми. У межах таких систем клієнти отримують доступ до широкого спектра фінансових послуг – від традиційних банківських операцій до інвестиційних, страхових та цифрових сервісів. Завдяки цьому банки зберігають свою ключову роль у фінансовій системі, виступаючи основною точкою взаємодії клієнтів із різноманітними фінансовими продуктами та послугами [20].

Для більш повного та системного розуміння ролі банківського сектору важливо проаналізувати його розвиток у динаміці. Такий аналіз має охоплювати декілька ключових етапів: період до пандемії, початок повномасштабного вторгнення та подальший етап адаптації і поступового відновлення фінансової системи. Досвід останніх років показав, що банківська система України продемонструвала високий рівень стійкості та здатності швидко пристосовуватися до складних економічних умов. Саме це дозволило банкам зберегти стабільність фінансового сектору та залишатися одним із головних джерел фінансової підтримки держави й економіки [19, 20].

Для більш наочного відображення значення банківського сектору доцільно розглянути порівняльну характеристику основних показників його діяльності, які

відображають реальний масштаб і вплив банківської системи на національну економіку.

Таблиця 1.3 – Основні показники діяльності банківського сектору України за 2021–2025 рр

Показник	2021	2022	2023	2024	2025 (попередньо)
Чисті активи банків, млрд грн	2053	2352	2945	3415	3506
Відношення активів до ВВП, %	43,1	52,3	50,6	49,1	44,3
Депозити населення (гривня та валюта), млрд грн	794	1045	1228	1381	1474
Кредитний портфель бруutto, млрд грн	649	642	757	848	920
Частка ОВДП в активах банків, %	19,8	24,1	19,3	22,9	23,5
Кількість діючих банків, од.	71	67	63	61	60

Джерело: розроблено автором на основі [16, 28, 31, 32, 47]

Нижче автором здійснено комплексний аналіз наведених даних.

Концентрація капіталу (2024–2025 рр). Аналіз статистичних показників свідчить про поступове зростання обсягів чистих активів банківської системи

протягом усього досліджуваного періоду. Станом на кінець 2025 року їх обсяг досяг 3506 млрд грн, що підтверджує здатність банківського сектору України стабільно акумулювати та перерозподіляти фінансові ресурси в економіці навіть в умовах воєнного стану. Загалом за період 2021–2025 рр активи зросли з 2053 млрд грн до 3506 млрд грн, що свідчить про суттєве розширення масштабів банківської діяльності. Водночас співвідношення активів банківського сектору до валового внутрішнього продукту демонструє тенденцію до поступового зниження після пікового значення 52,3% у 2022 році до 44,3% у 2025 році. Це свідчить про те, що хоча номінальні активи банків зростають, реальний сектор економіки відновлюється швидшими темпами, що призводить до зменшення відносної ваги банківської системи у структурі ВВП.

Зростання депозитної бази. Суттєві зміни спостерігаються також у динаміці депозитів населення. Протягом 2021–2025 рр обсяг вкладів фізичних осіб зріс з 794 млрд грн до 1474 млрд грн, тобто майже вдвічі. Така тенденція свідчить про збереження та поступове посилення довіри населення до банківської системи навіть в умовах воєнного стану та підвищених макроекономічних ризиків. Фактично банки залишаються ключовим інструментом акумулювання заощаджень домогосподарств і виконують функцію надійного сховища фінансових ресурсів.

Трансформація кредитної моделі. У 2022 році банківська система зіткнулася зі скороченням корпоративного кредитного портфеля до 642 млрд грн проти 649 млрд грн у 2021 році, що було зумовлено підвищеним рівнем ризиків, обережною кредитною політикою банків та економічною нестабільністю. Проте вже у 2023–2025 роках спостерігається поступове відновлення кредитної активності: обсяг кредитного портфеля зріс до 757 млрд грн у 2023 році, 848 млрд грн у 2024 році та 920 млрд грн у 2025 році. У результаті кредитування поступово відновлює свою роль як важливий фактор економічного розвитку.

Банки як кредитори держави. Важливою тенденцією є коливання частки облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП) у структурі активів банківського сектору протягом 2021–2025 років: показник зріс з 19,8% у 2021 році до 24,1% у

2022 році, знизився до 19,3% у 2023 році та знову зріс до 22,9% у 2024 році і 23,5% у 2025 році. Така динаміка свідчить про значну та нестабільно змінну участь банків у фінансуванні державних потреб, однак загалом підтверджує їхню роль як ключового внутрішнього кредитора держави, що забезпечує покриття бюджетного дефіциту та підтримку фінансової стабільності в умовах воєнного стану.

Статистичні дані за період 2021–2025 років свідчать про суттєву трансформацію ролі банківського сектору в економіці України. Із традиційного фінансового посередника банки поступово перетворюються на стратегічний елемент підтримки економічної стабільності держави. Їх діяльність спрямована не лише на здійснення комерційних операцій, а й на забезпечення фінансової стійкості економіки, підтримку державних фінансів та стабільності національної валюти [34, 20].

1.3 Нормативно-правове регулювання діяльності банків на ринку послуг в Україні

Ефективне функціонування ринку банківських послуг неможливе без чіткої, прозорості та надійної нормативно-правової бази. Особливості банківської діяльності, пов'язані з високим рівнем фінансових ризиків, зокрема ризиком втрати коштів вкладників, зумовлюють необхідність посиленого державного регулювання та постійного нагляду. Саме тому банківський сектор є однією з найбільш регульованих сфер економіки. В Україні сформовано багаторівневу систему законодавчого забезпечення банківської діяльності, яка в останні роки зазнала суттєвих змін у напрямі гармонізації з європейськими стандартами, а також адаптації до функціонування в умовах воєнного стану.

Нормативно-правове регулювання банківського сектору в Україні має ієрархічну структуру, в основі якої лежать акти різного рівня юридичної сили.

Провідне місце в цій системі займає Конституція України, яка визначає загальні засади функціонування фінансової системи держави, закріплює принципи грошово-кредитної політики та встановлює статус Національного банку України як центрального банку, відповідального за забезпечення стабільності національної грошової одиниці.

Ключову роль у регулюванні діяльності банків на ринку фінансових послуг відіграють спеціалізовані законодавчі акти, які формують правову основу функціонування банківської системи, визначають правила здійснення банківських операцій та забезпечують захист прав і інтересів споживачів фінансових послуг. Саме ці нормативно-правові документи встановлюють вимоги до діяльності банків, визначають межі їх повноважень і створюють умови для стабільного розвитку фінансового сектору. До основних із них належать:

– **Закон України «Про Національний банк України»** – визначає правовий статус, основні функції, завдання та принципи діяльності центрального банку держави. Відповідно до цього закону, головною метою діяльності Національного банку України є забезпечення стабільності національної грошової одиниці. Крім того, НБУ виконує важливі функції у сфері реалізації грошово-кредитної політики, банківського регулювання та нагляду, організації платіжних систем і підтримання фінансової стабільності. Також Національний банк сприяє розвитку банківської системи та створенню сприятливих умов для сталого економічного зростання [38].

– **Закон України «Про банки і банківську діяльність»** – є базовим і системоутворюючим нормативно-правовим актом у сфері банківської діяльності. Він регламентує порядок створення банківських установ, їх державну реєстрацію та ліцензування, а також визначає правові засади здійснення банківських операцій. Закон встановлює вимоги до мінімального розміру капіталу банків, рівня їх ліквідності, структури власності, корпоративного управління та систем управління ризиками. Крім того, він визначає порядок реорганізації та ліквідації банків, що є важливим елементом забезпечення стабільності банківської системи [37].

– **Закон України «Про платіжні послуги» (2021 р.)** – суттєво модернізував правове регулювання у сфері платіжних операцій, наблизивши його до європейських стандартів, зокрема вимог директиви PSD2. Цей закон розширив перелік учасників платіжного ринку, надавши можливість небанківським установам надавати окремі види платіжних послуг, що сприяло розвитку конкуренції та інновацій у фінансовому секторі. Важливим аспектом є також створення правових передумов для впровадження відкритого банкінгу (Open Banking), який передбачає обмін фінансовими даними через API та розвиток нових цифрових сервісів [38].

– **Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»** – спрямований на захист прав вкладників та підвищення довіри населення до банківської системи. Він визначає правові засади функціонування Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, порядок відшкодування коштів вкладникам у разі неплатоспроможності банку, а також механізми виведення банків з ринку. Реалізація положень цього закону забезпечує стабільність банківського сектору, мінімізує соціальні ризики та сприяє підтриманню фінансової безпеки держави в цілому [41].

Важливою складовою системи регулювання банківського сектору є підзаконні нормативно-правові акти Національного банку України, які конкретизують і деталізують положення законодавства. Саме через постанови та положення Правління НБУ встановлюються практичні механізми функціонування банківської системи, визначаються «правила гри» для всіх її учасників та забезпечується ефективний нагляд за діяльністю банків. Ці документи мають оперативний характер, що дозволяє регулятору швидко реагувати на зміни економічного середовища та фінансові виклики [42].

До ключових підзаконних актів НБУ, що безпосередньо впливають на діяльність банків, належать:

– **Постанови щодо регулювання ліквідності та капіталу** – встановлюють економічні нормативи діяльності банків, зокрема вимоги до достатності капіталу, ліквідності, кредитного ризику та концентрації активів. Дотримання цих

нормативів є обов'язковою умовою стабільного функціонування банків та запобігання фінансовим кризам [3].

– **Положення про здійснення фінансового моніторингу (AML/KYC)** – регулюють процедури ідентифікації клієнтів, перевірки їх фінансових операцій та запобігання легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом. Впровадження цих вимог відповідає міжнародним стандартам та сприяє підвищенню прозорості фінансової системи.

– **Вимоги до розкриття інформації про вартість банківських послуг** – спрямовані на захист прав споживачів та забезпечення прозорості банківської діяльності. Банки зобов'язані надавати клієнтам повну та зрозумілу інформацію про тарифи, комісії та інші умови обслуговування, що підвищує рівень довіри до фінансових установ [41, 20].

Окремим важливим етапом у розвитку нормативно-правового регулювання банківського сектору стало запровадження воєнного стану в Україні. У цих умовах Національний банк України продемонстрував високий рівень оперативності, ухваливши Постанову №18 «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану» [40]. Цей документ передбачив запровадження тимчасових обмежень на валютному ринку, регулювання руху капіталу, а також встановлення спеціального режиму роботи банківських установ. Зазначені заходи були спрямовані на збереження фінансової стабільності, недопущення панічних настроїв серед населення та забезпечення безперервності функціонування банківської системи в умовах надзвичайних викликів.

Систему нормативно-правового регулювання банківської діяльності в Україні доцільно розглядати через основні сфери впливу держави, кожна з яких охоплює окремі аспекти функціонування банківського сектору. Такий підхід дозволяє більш цілісно зрозуміти механізми регулювання – від умов входу банків на ринок до контролю їх діяльності та забезпечення захисту прав споживачів фінансових послуг.

Передусім, **сфера допуску на ринок** є базовим етапом регулювання, оскільки саме тут формується «якість» банківської системи. Закон України «Про

банки і банківську діяльність» [36] та відповідні положення про ліцензування встановлюють чіткі вимоги до засновників банку, структури власності, розміру статутного капіталу та ділової репутації керівництва. Такий підхід дозволяє ще на початковому етапі відсіяти ненадійних або непрозорих учасників ринку, що є критично важливим для запобігання системним ризикам у майбутньому.

Наступним важливим напрямом є **пруденційний нагляд**, який забезпечує постійний контроль за фінансовим станом банків. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні визначає систему економічних нормативів, зокрема показники достатності капіталу та ліквідності (LCR, NSFR) [2]. Ці нормативи виступають своєрідними «індикаторами здоров'я» банку, дозволяючи регулятору своєчасно виявляти потенційні проблеми та вживати превентивних заходів. У сучасних умовах цей напрям набуває особливого значення, адже забезпечує стійкість банків навіть в умовах економічної нестабільності [37].

Валютне регулювання охоплює правила здійснення операцій з іноземною валютою та транскордонних платежів. Відповідні положення Закону України «Про валюту і валютні операції» та постанови Національного банку України визначають порядок купівлі, продажу та переказу валюти, а також можуть передбачати певні обмеження у кризові періоди. Такий інструментарій дозволяє державі контролювати рух капіталу, стабілізувати валютний курс та запобігати відтоку фінансових ресурсів за кордон, що є особливо актуальним в умовах воєнного стану [37].

Важливе місце у системі регулювання займає **фінансовий моніторинг**, який спрямований на запобігання легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації...» встановлює обов'язки банків щодо ідентифікації клієнтів, перевірки джерел походження їхніх коштів, а також виявлення підозрілих фінансових операцій. Реалізація цих норм забезпечує прозорість фінансових потоків і підвищує довіру до банківської системи як з боку держави, так і міжнародних партнерів [23].

Завершальним, але не менш важливим елементом є **захист прав споживачів банківських послуг**. Закон України «Про фінансові послуги...» та відповідні нормативні акти НБУ встановлюють вимоги до прозорості умов обслуговування, зокрема щодо повної вартості кредиту, структури комісій та заборони прихованих платежів. Це сприяє підвищенню фінансової грамотності населення, формує довіру до банків та стимулює розвиток чесної конкуренції на ринку [23].

Сучасний етап розвитку нормативно-правового регулювання банківського сектору України характеризується чіткою орієнтацією на гармонізацію із європейськими стандартами та принципами функціонування фінансових ринків. У цьому контексті ключовим вектором виступає адаптація національного законодавства до норм Європейського Союзу (*Acquis Communautaire*), що передбачає поступове впровадження сучасних підходів до регулювання банківської діяльності. Зокрема, мова йде про імплементацію стандартів Базель III, які встановлюють більш жорсткі вимоги до достатності капіталу, ліквідності та управління ризиками, а також про посилення вимог до прозорості діяльності банків через розширення практики розкриття нефінансової звітності. Окрім цього, важливим напрямом є впровадження принципів відповідального кредитування, що спрямовані на запобігання надмірному борговому навантаженню клієнтів і підвищення якості кредитного портфеля банків.

Окрему увагу в сучасному регуляторному середовищі приділено розвитку та контролю цифрових інновацій у банківській сфері. З огляду на стрімку цифровізацію фінансових послуг, Національний банк України впроваджує нові інструменти регулювання, серед яких особливе місце займає так звана «регуляторна пісочниця» (*regulatory sandbox*). Вона являє собою спеціальний правовий режим, у межах якого банки та фінтех-компанії мають можливість тестувати інноваційні продукти, сервіси та технологічні рішення в обмеженому середовищі під контролем регулятора. Такий підхід дозволяє, з одного боку, стимулювати розвиток інновацій та конкуренції на ринку, а з іншого — мінімізувати потенційні ризики для фінансової системи та споживачів.

Механізми забезпечення фінансової стійкості через пруденційний нагляд. Важливою складовою сучасної системи банківського регулювання є пруденційний нагляд, який спрямований на підтримання стабільності фінансового сектору та мінімізацію системних ризиків. Його сутність полягає у встановленні для банків обов'язкових економічних нормативів і постійному контролі за їх дотриманням. У цьому процесі ключову роль відіграє Національний банк України, який здійснює комплексний нагляд за діяльністю банківських установ, аналізує їх фінансовий стан, структуру активів і пасивів, а також своєчасно реагує на потенційні загрози. Такий підхід дозволяє не лише виявляти проблеми на ранніх етапах, а й запобігати розвитку кризових явищ у банківській системі в цілому [38].

Особливого значення у сучасних умовах набуває імплементація міжнародних стандартів банківського регулювання, насамперед вимог Базель III, які впроваджуються в Україні в межах євроінтеграційного курсу. Ці стандарти орієнтовані на підвищення стійкості банків до фінансових шоків, посилення вимог до якості капіталу та управління ліквідністю. Серед основних інструментів, що застосовуються в межах цього підходу, варто виділити коефіцієнти ліквідності, які є критично важливими для оцінки здатності банків виконувати свої зобов'язання навіть у стресових умовах.

Коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) – відображає спроможність банку забезпечити своєчасне виконання короткострокових зобов'язань упродовж 30 днів у разі виникнення кризових ситуацій, зокрема масового відтоку коштів клієнтів. Наявність достатнього рівня високоякісних ліквідних активів дозволяє банку зберігати платоспроможність навіть за несприятливих умов [38].

Коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR) – орієнтований на довгострокову фінансову стійкість банків. Він стимулює використання стабільних джерел фінансування для формування активів, зменшуючи залежність банків від короткострокових ресурсів і, відповідно, знижуючи ризик ліквідності у довгостроковій перспективі [38].

Окремий, не менш важливий напрям регулювання пов'язаний із фінансовим моніторингом, який у сучасних умовах набуває стратегічного значення. Банки

фактично виконують функцію посередників між державою та фінансовими потоками, виступаючи своєрідними «агентами контролю» у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню незаконної діяльності. Відповідно до вимог Закону України № 361-IX, банки зобов'язані впроваджувати ризик-орієнтований підхід, який передбачає детальну перевірку клієнтів, аналіз їх фінансової поведінки та оцінку джерел походження коштів. Кожна фінансова операція розглядається з точки зору її економічної доцільності та прозорості, що дозволяє своєчасно виявляти підозрілі транзакції [31].

Застосування таких механізмів сприяє не лише підвищенню внутрішньої стійкості банківської системи, а й її інтеграції у глобальний фінансовий простір. Дотримання міжнародних стандартів прозорості та надійності підвищує довіру з боку іноземних партнерів і інвесторів, що є важливим фактором залучення капіталу та забезпечення довгострокового економічного розвитку України.

У підсумку, нормативно-правове регулювання банківського сектору України зазнало суттєвої еволюції — від переважно адміністративної моделі контролю до сучасної, гнучкої системи ризик-орієнтованого нагляду. Така трансформація дозволяє більш ефективно реагувати на виклики глобалізації, фінансової нестабільності та технологічних змін. Водночас вона забезпечує належний рівень стійкості банківської системи, сприяє формуванню конкурентного середовища та гарантує захист прав і законних інтересів споживачів банківських послуг.

Для забезпечення фінансової стійкості в умовах макроекономічної нестабільності Національний банк України вибудував багаторівневу систему пруденційного нагляду. Ця архітектура безпеки, детально візуалізована на рисунку 1.1, базується на концепції «трьох піларів» (стовпів) міжнародного стандарту Базель III.

Аналіз представленої схеми дає змогу систематизувати ключові механізми забезпечення фінансової стійкості банківської системи, які базуються на підходах Базельський комітет з банківського нагляду та реалізуються через концепцію трьох рівнів (Pillars). Кожен із цих рівнів виконує окрему функцію у формуванні

комплексної системи ризик-менеджменту та забезпечення стабільності банківського сектору.

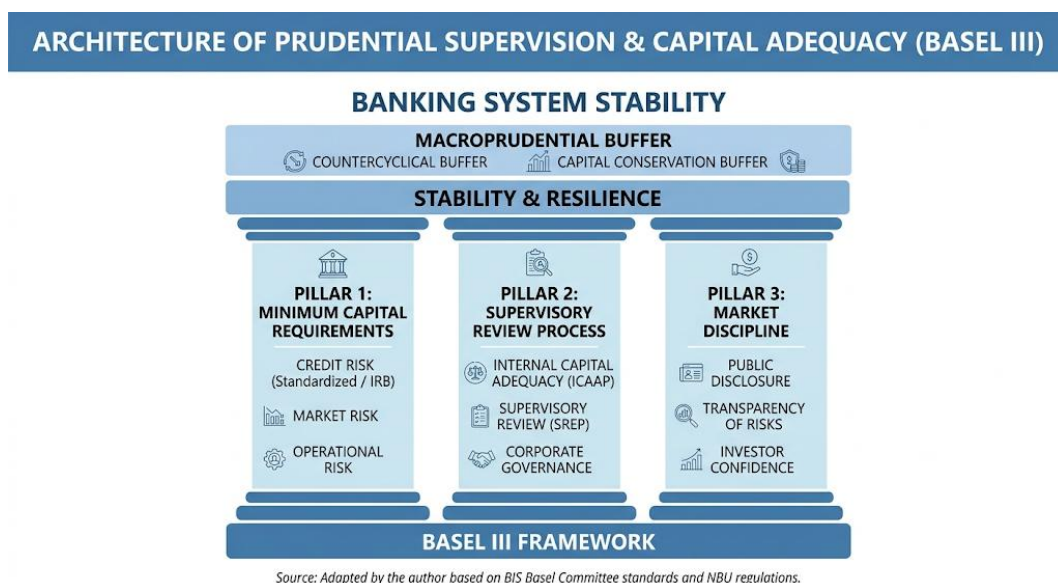

Рисунок 1.1 – Архітектура пруденційного нагляду та механізмів забезпечення капіталізації банківської системи України (на основі стандартів Базель III)

Джерело: побудовано автором на основі [27, 11]

Pillar 1 (Мінімальні вимоги до капіталу). Перший рівень є базовим, кількісним елементом системи регулювання, який визначає мінімальні стандарти достатності капіталу банків. Його основна мета полягає у створенні фінансового буфера, здатного покривати ключові ризики, що виникають у процесі банківської діяльності. Зокрема, йдеться про кредитний ризик, ринковий ризик та операційний ризик. Вимоги до структури капіталу передбачають формування якісного капіталу першого рівня (Tier 1), який має найвищу здатність до покриття збитків, а також загального регулятивного капіталу. Дотримання цих нормативів забезпечує фінансову стійкість банків навіть у кризових умовах. У випадку України саме завчасне накопичення капіталу та виконання нормативів достатності дозволило банківській системі сформувати значний запас міцності до 2025 року та ефективно протистояти зовнішнім шокам.

Pillar 2 (Наглядний процес та внутрішні оцінки). Другий рівень доповнює кількісні вимоги якісними механізмами контролю та управління ризиками. Його сутність полягає у впровадженні банками внутрішніх процедур оцінки достатності капіталу та ліквідності, зокрема ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) та ILAAP (Internal Liquidity Adequacy Assessment Process). Ці інструменти передбачають, що банки самостійно ідентифікують, вимірюють та оцінюють всі наявні ризики, включаючи ті, що не повністю охоплюються нормативами першого рівня. Водночас функція регуляторного контролю покладається на Національний банк України, який здійснює нагляд за якістю внутрішніх процедур, адекватністю оцінки ризиків та ефективністю корпоративного управління. Такий підхід дозволяє забезпечити більш гнучке та адаптивне реагування банків на зміну зовнішнього середовища.

Pillar 3 (Ринкова дисципліна). Третій рівень спрямований на підвищення прозорості банківської діяльності та формування довіри з боку учасників фінансового ринку. Його реалізація передбачає обов'язкове розкриття банками інформації щодо фінансового стану, структури капіталу, рівня ризиків та результатів діяльності. Така відкритість створює умови для ефективного функціонування механізмів ринкової дисципліни, коли інвестори, вкладники та інші зацікавлені сторони можуть самостійно оцінювати надійність банківських установ. У результаті підвищується відповідальність банків за прийняті рішення, посилюється конкуренція та зростає загальний рівень стабільності фінансової системи.

Таким чином, взаємодія трьох складових – кількісних вимог до капіталу, якісного наглядового процесу та механізмів ринкової дисципліни — формує цілісну архітектуру банківського регулювання, що забезпечує стійкість банківської системи та її здатність ефективно функціонувати навіть в умовах підвищених ризиків і невизначеності.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

2.1 Аналіз динаміки та структури ринку банківських послуг

Практичний аналіз сучасного стану ринку банківських послуг України зумовлює необхідність комплексного та ґрунтовного дослідження трансформаційних процесів, що відбувалися упродовж 2021–2025 років. Зазначений період характеризується значними структурними змінами, обумовленими як наслідками пандемії COVID-19, так і впливом повномасштабних воєнних дій, що істотно трансформували умови функціонування фінансового сектору. У таких умовах банківська система України продемонструвала здатність до адаптації, забезпечуючи відносну стабільність та безперервність надання фінансових послуг [20].

Особливістю досліджуваного періоду є поступовий перехід банківського сектору від етапу постпандемічного відновлення до функціонування в умовах підвищених ризиків та невизначеності, пов'язаних із воєнним станом [6]. Це зумовило необхідність перегляду стратегій управління ризиками, підвищення рівня ліквідності, а також активного впровадження цифрових технологій у банківську діяльність. Водночас посилилася роль державного регулювання та підтримки банківської системи з метою забезпечення її стійкості.

З метою оцінювання динаміки розвитку ринку банківських послуг доцільно застосовувати методи горизонтального та вертикального аналізу, які дозволяють отримати узагальнену та структуровану характеристику змін ключових фінансово-економічних показників. Горизонтальний аналіз забезпечує визначення

темтів зростання або приросту показників у часовому вимірі, що дає можливість виявити тенденції розвитку та оцінити інтенсивність змін [23].

$$T_{np} = \left(\frac{P_1 - P_0}{P_0} \right) \times 100\%, \quad (2.1)$$

де P_1 – значення показника у звітному періоді,

P_0 – значення показника у базовому періоді.

Застосування зазначеного методичного підходу дозволяє не лише кількісно оцінити динаміку змін, але й сформувати аналітичну основу для подальшого дослідження факторів, що впливають на розвиток банківського сектору України, а також визначити ключові напрями його подальшої трансформації [15].

Таблиця 2.1 – Динаміка обсягів банківських послуг в Україні за 2021–2025 рр

Показники	2021	2022	2023	2024	2025 (попередньо)	Зміна 2025/2021, %
Депозити (всього), млрд грн	1320	1650	1920	2120	2300	+74,2%
– фізичних осіб	794	1045	1228	1381	1474	+85,4%
– юридичних осіб	526	605	692	739	826	+57,0%
Кредити (брутто), млрд грн	1360	1390	1610	1870	2050	+50,7%
– фізичних осіб	711	748	853	1022	1130	+58,8%
– юридичних осіб	649	642	757	848	820	+41,7%

Джерело: розраховано автором за даними [20, 16, 28, 32, 47]

Аналіз депозитного сегменту. Аналіз депозитного сегменту. Аналіз депозитного сегмента банківського ринку України свідчить про наявність суттєвих структурних зрушень у формуванні ресурсної бази банківських установ упродовж 2021–2025 років. Відповідно до даних, наведених у таблиці,

спостерігається значне зростання загального обсягу депозитів, який за п'ятирічний період збільшився з 1320 млрд грн до 2300 млрд грн, що становить приріст на рівні 74,2%. Така динаміка вказує на істотне розширення ресурсного потенціалу банківської системи та посилення її здатності акумулювати фінансові ресурси економічних агентів.

Ключовим чинником зростання виступили депозити фізичних осіб, які продемонстрували найбільш динамічне збільшення. Їх обсяг за досліджуваний період зріс на 85,4%, що свідчить про підвищення ролі домогосподарств у формуванні ресурсної бази банків та збереження довіри населення до банківської системи навіть в умовах воєнного стану та економічної нестабільності. Банківські установи в цих умовах залишаються ключовим інструментом акумулювання заощаджень та збереження ліквідних активів населення.

Водночас депозити юридичних осіб також демонструють позитивну динаміку з приростом на 57,0%, однак їх зростання є більш стриманим порівняно з коштами населення. Це пояснюється підвищеним рівнем невизначеності у бізнес-середовищі, необхідністю підтримання операційної ліквідності та обмеженням інвестиційної активності підприємств у кризових умовах.

Аналіз кредитного сегменту. Аналіз кредитного сегменту. На відміну від депозитів, кредитний сегмент банківського ринку України демонструє більш помірковану та неоднорідну динаміку розвитку упродовж 2021–2025 років. Відповідно до даних, наведених у таблиці, обсяг кредитного портфеля (брутто) зріс з 1 360 млрд грн у 2021 році до 2 050 млрд грн у 2025 році, що становить приріст на рівні 50,7%. Така динаміка свідчить про поступове відновлення кредитної активності банків, однак її темпи залишаються нижчими порівняно зі зростанням депозитної бази.

У структурі кредитування спостерігаються різноспрямовані тенденції. Кредити юридичних осіб зросли на 41,7%, що відображає обережну відновлювальну динаміку корпоративного кредитування в умовах підвищених ризиків та обмеженого інвестиційного попиту. Кредитування фізичних осіб демонструє більш активне зростання — на 58,8%, що пов'язано з поступовим

відновленням споживчої активності та розвитком роздрібних банківських продуктів.

Підтримка кредитного ринку значною мірою забезпечувалася за рахунок державних програм стимулювання, зокрема програми «Доступні кредити 5-7-9%». Її реалізація сприяла розширенню доступу суб'єктів господарювання до фінансових ресурсів і частковій активізації кредитної діяльності, передусім у секторі малого та середнього бізнесу.

Оцінювання ефективності використання банківських ресурсів у кредитних операціях доцільно здійснювати за допомогою показника чистої процентної маржі (Net Interest Margin, NIM), який характеризує співвідношення процентних доходів і витрат відносно дохідних активів банку.

$$NIM = \frac{\text{Interest Income} - \text{Interest Expense}}{\text{Average Earning Assets}} \quad (2.2)$$

За підсумками 2025 року рівень чистої процентної маржі банківської системи України становить близько 7–8%, що свідчить про збереження достатнього рівня дохідності активних операцій. Це забезпечує можливість формування фінансового результату та створення резервів для покриття потенційних збитків.

Сегмент розрахункових операцій характеризується найбільш інтенсивною динамікою розвитку. Частка безготівкових розрахунків у загальному обсязі операцій із використанням платіжних карток зросла з 90% у 2021 році до 94% у 2025 році. Така динаміка відображає підвищення рівня цифровізації банківських послуг і трансформацію платіжної поведінки клієнтів.

База дослідження (на прикладі АТ «Ощадбанк»). Базою дослідження обрано акціонерне товариство «Ощадбанк», діяльність якого відображає ключові тенденції розвитку банківського сектору України. Результати аналізу свідчать про те, що зазначена установа демонструє динаміку, яка в окремих сегментах перевищує середньоринкові показники, що дозволяє розглядати її як репрезентативний приклад для дослідження трансформаційних процесів у

банківській системі.

Упродовж останніх років у діяльності банку простежується зміна стратегічних пріоритетів, зокрема перехід від переважно пасивного обслуговування державних фінансових потоків до активної участі у фінансуванні суб'єктів господарювання. Основна увага зосереджена на сегменті малого та середнього бізнесу, який розглядається як один із ключових драйверів економічного відновлення.

Станом на 2025 рік АТ «Ощадбанк» посідає провідні позиції у сфері підтримки релокованого бізнесу, що функціонує в умовах внутрішньої міграції підприємств. Це знаходить відображення у стабільному зростанні корпоративного кредитного портфеля, який протягом останніх двох років збільшується в середньому на 15% щорічно. Така динаміка свідчить про активізацію кредитної діяльності банку та його орієнтацію на підтримку реального сектору економіки [35].

2.2 Дослідження впливу цифровізації та FinTech-технологій на трансформацію банківських сервісів.

Сучасний етап розвитку ринку банківських послуг в Україні характеризується глибокими трансформаційними процесами, зумовленими насамперед активною цифровізацією економіки та фінансового сектору. Цифрова трансформація набуває системного характеру, охоплюючи як внутрішні бізнес-процеси банківських установ, так і формати взаємодії з клієнтами, що сприяє формуванню нових моделей надання фінансових послуг. У цьому контексті особливого значення набуває впровадження інноваційних технологій, таких як мобільний банкінг, штучний інтелект [1], великі дані та хмарні рішення, які забезпечують підвищення ефективності операційної діяльності банків і

покращення клієнтського досвіду.

Як зазначає аналітик Р. Корнилюк [24], ІТ-сектор України в умовах повномасштабної війни продемонстрував високий рівень адаптивності та стійкості до зовнішніх шоків. Зокрема, він став однією з небагатьох галузей національної економіки, що забезпечують стабільні валютні надходження, підтримують макроекономічну рівновагу та сприяють збереженню платоспроможного попиту. Така динаміка розвитку ІТ-індустрії створює передумови для активного впровадження високотехнологічних фінансових продуктів і сервісів, що, у свою чергу, стимулює інноваційний розвиток банківської системи.

У результаті зазначених процесів формується нова концепція банківського обслуговування — «Lifestyle Banking», сутність якої полягає у комплексній інтеграції фінансових сервісів у повсякденне життя клієнтів. У межах цієї концепції банки трансформуються з традиційних фінансових посередників у мультифункціональні цифрові платформи, що надають широкий спектр послуг — від здійснення платежів і кредитування до управління особистими фінансами, страхування та електронної комерції. Важливою характеристикою «Lifestyle Banking» є безшовність (seamlessness) користувацького досвіду, яка досягається завдяки інтеграції банківських продуктів у цифрові екосистеми та застосуванням омніканальних підходів до обслуговування клієнтів [24, 43].

Основними напрямками впливу цифровізації на вітчизняний банківський сектор упродовж 2021–2025 рр стали комплексні зміни у форматах надання фінансових послуг, що проявилися у розвитку мобільного банкінгу, трансформації платіжної інфраструктури та інтеграції банків із державними цифровими платформами.

Передусім слід відзначити активний розвиток концепції Mobile-first та становлення сегмента необанкінгу. Український фінансовий ринок продемонстрував одні з найвищих темпів впровадження мобільних банківських сервісів у європейському просторі, що зумовлено високим рівнем цифрової грамотності населення та широким доступом до смартфонів. Посилення

конкуренції з боку необанків стимулювало традиційні банківські установи до глибокої модернізації власних цифрових платформ і перегляду бізнес-моделей. Зокрема, у діяльності Ощадбанк це проявилось у впровадженні мобільного застосунку «Мобільний Ощад», який забезпечив суттєве розширення дистанційних каналів обслуговування. У результаті значна частина операцій, що раніше вимагали фізичної присутності клієнта у відділенні, була переведена у цифровий формат, що підвищило операційну ефективність банку та рівень клієнтської зручності. Важливо підкреслити, що стійкість ІТ-сектору в умовах кризових явищ сприяла збереженню висококваліфікованого кадрового потенціалу, необхідного для розробки та підтримки складних банківських інформаційних систем [24].

Другим ключовим напрямом є гіперказуалізація платіжних операцій та стрімке поширення безконтактних технологій. Активне впровадження таких сервісів, як **Apple Pay** та **Google Pay**, сприяло зростанню частки безконтактних трансакцій у загальній структурі платежів. Це, у свою чергу, стимулювало трансформацію еквайрингової інфраструктури та появу інноваційних рішень, зокрема технології Tap to Phone, яка дозволяє підприємцям використовувати власні смартфони як платіжні термінали без необхідності придбання додаткового обладнання. Такий підхід значно знижує бар'єри входу для малого та середнього бізнесу, сприяє детінізації розрахунків і підвищує загальний рівень фінансової інклюзії [30, 5, 49].

Третім важливим вектором цифрової трансформації є інтеграція банківських установ із державними цифровими сервісами, зокрема платформою **Дія**. Україна сформувала унікальну модель взаємодії держави та фінансового сектору, яка базується на використанні цифрових документів і сервісів віддаленої ідентифікації клієнтів. Завдяки механізму шерингу електронних документів стало можливим впровадження повністю дистанційного процесу підключення клієнтів до банківських послуг (Digital Onboarding), що значно спростило процедури відкриття рахунків і отримання фінансових продуктів. Така інтеграція не лише підвищує швидкість і зручність обслуговування, але й забезпечує більш високий

рівень прозорості та безпеки фінансових операцій.

В умовах жорсткої конкуренції з боку необанків та фінтех-компаній, традиційні банківські установи змушені переходити від стратегії масового маркетингу до моделі гіперперсоналізації. Ключовим інструментом такої трансформації є використання технологій Big Data та алгоритмів машинного навчання (Machine Learning). Процес перетворення сирих даних на цінний клієнтський досвід наочно представлено на рисунку 2.1.

Рисунок 2.1 – Процес трансформації масивів даних (Big Data) у персоналізовані банківські сервіси

Джерело: побудовано автором на основі [14, 45] та власного аналізу

Як видно з наведеної схеми (Рисунок 2.1), сучасна модель обробки клієнтських даних у банківському секторі базується на послідовному проходженні чотирьох взаємопов'язаних етапів, які формують замкнений аналітичний цикл. Такий підхід є характерним для концепції Data-driven banking, що передбачає прийняття управлінських і маркетингових рішень на основі глибокого аналізу даних.

1. Збір даних (Data Collection). Першим етапом є формування масиву даних шляхом агрегації інформації з різноманітних джерел. До них належать як традиційні банківські дані (транзакційна активність за платіжними картками,

історія рахунків, кредитна поведінка), так і альтернативні джерела, зокрема поведінкові патерни користувачів у мобільних застосунках, взаємодія з цифровими сервісами, а також активність у соціальних мережах. Розширення спектра джерел даних дозволяє сформувати більш повне уявлення про клієнта, що є необхідною передумовою для подальшого аналітичного опрацювання.

2. Аналіз та сегментація (Analytics & AI). На другому етапі здійснюється обробка зібраної інформації із застосуванням сучасних аналітичних інструментів, зокрема технологій штучний інтелект та машинного навчання. Використання прогностичних моделей дає змогу ідентифікувати приховані закономірності у поведінці клієнтів, сегментувати їх за різними критеріями та визначати ймовірність виникнення певних фінансових потреб у майбутньому. Наприклад, система може прогнозувати потребу клієнта у кредитних продуктах, страхуванні або інвестиційних інструментах на основі аналізу його фінансової активності та життєвих подій.

3. Формування пропозиції (Insight Generation). Третій етап передбачає трансформацію отриманих аналітичних висновків у конкретні комерційні рішення. На основі сформованого профілю клієнта банк розробляє індивідуалізовану фінансову пропозицію, яка максимально відповідає його потребам, платоспроможності та рівню ризику. Такий підхід дозволяє не лише підвищити релевантність банківських продуктів, але й оптимізувати їхню цінову політику, знижуючи ризики неповернення та підвищуючи ефективність продажів.

4. Доставка сервісу (Action). Завершальним етапом є безпосереднє надання сформованої пропозиції клієнту через найбільш ефективні канали комунікації. До них належать мобільні застосунки, push-сповіщення, чат-боти, електронна пошта та інші цифрові інтерфейси. Вибір каналу здійснюється з урахуванням поведінкових характеристик клієнта, що дозволяє забезпечити максимальний рівень залученості та конверсії. Важливим аспектом є своєчасність пропозиції — вона має бути надана саме у той момент, коли потреба клієнта є найбільш актуальною.

Впровадження зазначеного циклу обробки даних у діяльність Ощадбанк

створює передумови для суттєвого підвищення ефективності взаємодії з клієнтами. Зокрема, це сприяє зростанню рівня їхньої лояльності (Customer Retention), підвищенню якості клієнтського досвіду та збільшенню доходу на одного користувача. Крім того, перехід до моделі data-driven управління дозволяє банку оперативніше реагувати на зміни ринкового середовища та адаптувати свої продукти до нових умов.

Для кількісної оцінки впливу процесів цифровізації на ефективність банківської діяльності доцільно використовувати показник співвідношення операційних витрат до операційних доходів (Cost-to-Income Ratio, CIR), який є одним із ключових індикаторів операційної ефективності банківських установ. Даний показник дозволяє оцінити, наскільки раціонально банк використовує свої ресурси у процесі формування доходів, а також визначити рівень витратності його бізнес-моделі.

$$CIR = \frac{\text{Operating Expenses}}{\text{Operating Income}} \times 100\% \quad (2.3)$$

Економічна сутність цього показника полягає в тому, що чим нижчим є значення CIR, тим вищою є операційна ефективність банку, оскільки це свідчить про меншу частку витрат у структурі отриманих доходів. Відповідно, зниження даного коефіцієнта розглядається як позитивна тенденція, що відображає оптимізацію витрат та підвищення результативності діяльності фінансової установи.

У контексті цифрової трансформації банківського сектору зменшення значення CIR є закономірним наслідком впровадження інноваційних технологій та автоматизації бізнес-процесів. Зокрема, скорочення витрат на утримання розгалуженої мережі фізичних відділень, зниження потреби у значній кількості персоналу для обслуговування клієнтів, а також перехід до дистанційних каналів взаємодії сприяють суттєвій оптимізації операційних витрат. Паралельно з цим, розширення спектра цифрових послуг і підвищення їх доступності стимулюють зростання операційних доходів банків.

У результаті зазначених змін у 2024–2025 роках середній рівень показника CIR у провідних банках України знизився до діапазону 42–45%, що свідчить про підвищення ефективності їх діяльності та підтверджує позитивний вплив цифровізації на фінансові результати банківського сектору. Така динаміка також вказує на поступовий перехід до більш гнучких, технологічно орієнтованих бізнес-моделей, здатних забезпечувати стабільний розвиток навіть в умовах підвищеної економічної невизначеності [48].

Таблиця 2.2 – Порівняльна характеристика цифрових сервісів банків України (2021 vs 2025 pp)

Параметр порівняння	Стан у 2021 році	Стан у 2025 році	Вплив на клієнтський досвід
Відкриття рахунку	Переважно у відділенні (30-60 хв)	Дистанційно через «Дію» (до 5 хв)	Максимальна швидкість
Кредитування	Паперовий пакет документів	Кредити «у два кліки» (на основі Big Data)	Миттєвий доступ до коштів
Оплата послуг	Ручне введення реквізитів	QR-коди, автоплатежі, підписки	Мінімізація помилок
Підтримка клієнтів	Колл-центр (очікування на лінії)	ШІ-чатботи та месенджери	Вирішення питань 24/7

Джерело: сформовано автором самостійно

Важливим напрямом розвитку цифрової економіки України є зростання експортного потенціалу вітчизняних IT-рішень, що дедалі активніше проявляється і у банківській сфері. Українські розробники накопичили значний досвід створення високотехнологічних продуктів, зокрема у сфері фінансових технологій, що дозволяє їм конкурувати на міжнародному рівні. Особливої уваги заслуговують рішення у сфері антифрод-систем, які забезпечують виявлення та запобігання шахрайським операціям у режимі реального часу, а також платформи мобільного банкінгу, орієнтовані на зручність, швидкість і безпеку користувацького досвіду. Такі розробки поступово виходять за межі

внутрішнього ринку та викликають інтерес з боку іноземних фінансових установ і технологічних компаній.

Зазначена тенденція свідчить про формування в Україні конкурентоспроможного сегмента FinTech, який здатний не лише задовольняти внутрішні потреби банківської системи, але й виступати джерелом експортних надходжень. Водночас це сприяє підвищенню міжнародного іміджу України як постачальника інноваційних цифрових рішень, що є важливим фактором у контексті післявоєнного економічного відновлення та інтеграції у глобальні ринки [24].

Ключовим етапом у розвитку цифрової фінансової інфраструктури стало впровадження концепції Open Banking у 2025 році. Дана модель передбачає відкритий доступ до банківських даних (за згодою клієнта) через стандартизовані API, що створює передумови для розвитку нових фінансових сервісів, підвищення конкуренції та посилення інноваційної активності на ринку. Реалізація принципів Open Banking стала логічним завершенням підготовчого етапу до інтеграції українського фінансового сектору в єдиний цифровий ринок Європейського Союзу, оскільки відповідає європейським регуляторним підходам, зокрема вимогам директиви PSD2 [39].

Практичний досвід бази дослідження (Ощадбанк). Практичний досвід бази дослідження, якою виступає Ощадбанк, демонструє ефективну реалізацію цифрової трансформації у сфері обслуговування корпоративних клієнтів. У межах стратегічного курсу на диджиталізацію банком було впроваджено комплексний підхід до модернізації бізнес-процесів, орієнтований на підвищення доступності фінансових послуг та оптимізацію взаємодії з клієнтами.

Одним із ключових елементів цієї стратегії став проєкт «Банк у кишені» для бізнесу, спрямований на створення повноцінного дистанційного середовища обслуговування юридичних осіб. Його реалізація передбачає перенесення основних банківських операцій у цифровий формат, що дозволяє клієнтам здійснювати фінансові операції незалежно від їхнього місцезнаходження. Такий підхід є особливо актуальним в умовах підвищеної мобільності бізнесу та

вимушеної релокації підприємств унаслідок воєнних дій.

Важливою складовою зазначеної ініціативи стало впровадження системи онлайн-банкінгу «CorpLight», яка орієнтована на потреби малого та середнього бізнесу, зокрема компаній, що функціонують у сфері інформаційних технологій та послуг. Використання даної платформи забезпечує можливість дистанційного відкриття рахунків, управління фінансовими потоками, здійснення платежів, а також отримання кредитних ресурсів без необхідності фізичного відвідування банківських установ. Це суттєво скорочує часові та транзакційні витрати клієнтів і підвищує загальну ефективність їхньої фінансово-господарської діяльності.

Особливої значущості такі рішення набувають для релокованих підприємств, які стикаються з обмеженим доступом до традиційної банківської інфраструктури. Завдяки цифровим сервісам забезпечується безперервність фінансового обслуговування, що є критично важливим фактором підтримки операційної стабільності бізнесу в умовах кризових явищ. Водночас для банку це сприяє розширенню клієнтської бази, підвищенню рівня лояльності клієнтів та зміцненню конкурентних позицій на ринку.

2.3 Проблеми функціонування ринку та напрями підвищення конкурентоспроможності банківської системи.

Проведений у попередніх підрозділах аналіз дає підстави стверджувати, що банківська система України, незважаючи на досягнутий рівень технологічного розвитку, достатню ліквідність та здатність до адаптації в умовах кризових явищ, продовжує функціонувати під впливом низки дестабілізуючих факторів. Сучасне середовище її діяльності характеризується підвищеною невизначеністю, що обумовлено як внутрішніми структурними дисбалансами, так і зовнішніми макроекономічними та геополітичними викликами.

Попри активне впровадження цифрових технологій, зростання ефективності

операційної діяльності та розвиток інноваційних банківських продуктів, наявні проблеми стримують повною мірою реалізацію потенціалу банківського сектору. До таких чинників можна віднести підвищений рівень ризиків, обмеженість інвестиційних ресурсів, нерівномірність розвитку окремих сегментів фінансового ринку, а також залежність від загальноекономічної ситуації в країні. Крім того, вагомим фактором впливу залишаються наслідки воєнних дій, що зумовлюють додаткове навантаження на банківську систему та підвищують вимоги до її стійкості.

У цьому контексті ідентифікація ключових проблем та деструктивних чинників набуває особливої актуальності, оскільки виступає необхідною передумовою для формування ефективної стратегії розвитку банківського сектору у післявоєнний період. Системний підхід до їх аналізу дозволяє не лише оцінити поточний стан банківської системи, але й визначити пріоритетні напрями підвищення її конкурентоспроможності, зокрема через посилення фінансової стійкості, удосконалення регуляторного середовища та подальше впровадження інноваційних технологій [29].

На сучасному етапі розвитку банківського сектору України (2025–2026 рр) [29] поряд із досягненням високого рівня цифровізації та фінансової стійкості зберігається низка системних проблем, що стримують повноцінний розвиток ринку банківських послуг та знижують ефективність трансформації фінансових ресурсів у економічне зростання. До ключових деструктивних чинників доцільно віднести такі:

1. Диспропорція між ліквідністю банківської системи та обсягами реального кредитування. Незважаючи на наявність значного обсягу ліквідних ресурсів у банківському секторі, спостерігається їх недостатня трансформація у кредити реальному сектору економіки. Значна частина активів банків зосереджена у високоліквідних та низькоризикових інструментах, зокрема облігаціях внутрішньої державної позики та депозитних сертифікатах Національний банк України. Така структура активів зумовлює ефект «витіснення» приватного сектору з ринку капіталу, оскільки банківські установи віддають перевагу

інвестуванню у державні фінансові інструменти замість кредитування бізнесу. У довгостроковій перспективі це може негативно впливати на темпи економічного відновлення та розвиток підприємництва.

2. Збереження високої частки непрацюючих кредитів (NPL). Попри поступове покращення якості кредитного портфеля та активну політику формування резервів, проблема непрацюючих кредитів залишається актуальною для банківської системи. Значна частина ризиків пов'язана з наслідками воєнних дій, зокрема пошкодженням або втратою заставного майна на тимчасово окупованих і деокупованих територіях. Це ускладнює процеси стягнення заборгованості та знижує рівень забезпеченості кредитів, що, у свою чергу, підвищує навантаження на капітал банків і обмежує їхню кредитну активність.

3. Посилення кіберзагроз у контексті цифровізації банківської діяльності. Активне впровадження цифрових технологій, розвиток дистанційних каналів обслуговування та зростання обсягів онлайн-операцій супроводжуються підвищенням вразливості банків до кіберризиків. Постійні кібератаки, спрямовані на фінансові установи, вимагають значних інвестицій у системи інформаційної безпеки, захисту даних та моніторингу операцій. Особливо гостро ця проблема проявляється для малих і середніх банків, які мають обмежені фінансові можливості для впровадження комплексних систем кіберзахисту, що може призводити до нерівномірності рівня безпеки в межах банківської системи загалом.

Таким чином, окреслені проблеми свідчать про наявність структурних дисбалансів у функціонуванні банківського сектору, подолання яких потребує комплексного підходу, спрямованого на активізацію кредитування реального сектору, зниження кредитних ризиків та посилення кіберстійкості фінансових установ.

З метою комплексної оцінки рівня конкурентоспроможності банківської системи України доцільно застосувати інструментарій стратегічного аналізу, зокрема SWOT-аналіз, який дозволяє систематизувати ключові внутрішні та зовнішні фактори впливу на її функціонування. Використання даного підходу

забезпечує можливість ідентифікації сильних і слабких сторін банківського сектору, а також визначення потенційних можливостей і загроз, що формуються у зовнішньому середовищі.

Застосування SWOT-аналізу у дослідженні конкурентоспроможності банківської системи дозволяє сформулювати цілісне уявлення про її поточний стан, виявити стратегічні дисбаланси та обґрунтувати напрями подальшого розвитку. Такий підхід є особливо актуальним в умовах підвищеної економічної невизначеності та структурних трансформацій, спричинених як внутрішніми реформами, так і зовнішніми викликами [28].

Узагальнення отриманих результатів доцільно представити у вигляді матриці SWOT-аналізу, що наведена у Таблиці 2.3, яка відображає систематизований перелік сильних і слабких сторін банківської системи України, а також можливостей і загроз її подальшого розвитку. Така форма подання інформації сприяє підвищенню аналітичної наочності та є основою для формування ефективних стратегічних рішень.

Таблиця 2.3 – SWOT-аналіз банківського сектору України (2025–2026 рр)

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
- Високий рівень цифровізації (Дія, NFC, Open Banking). - Значний запас ліквідності та прибутковості. - Довіра населення до державних банків (Ощадбанк, ПриватБанк).	- Низька активність довгострокового кредитування. - Велика частка держави в капіталі банків (понад 50%). - Залежність доходів від інструментів НБУ.
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
- Інтеграція в єдиний фінансовий простір ЄС. - Розвиток «зеленого» фінансування (ESG-банкінг). - Впровадження е-гривні (CBDC).	- Продовження воєнних дій та руйнування інфраструктури. - Відтік кваліфікованих кадрів за кордон. - Зростання системних кіберризиків.

Джерело: сформовано автором самостійно

Аналітичний коментар до результатів SWOT-аналізу. Проведений SWOT-аналіз дозволяє здійснити комплексну оцінку рівня

конкурентоспроможності банківської системи України в умовах 2025–2026 рр, враховуючи як внутрішні характеристики її функціонування, так і вплив зовнішнього середовища. Узагальнення результатів свідчить про наявність значного потенціалу розвитку, який, однак, реалізується не повною мірою через дію структурних обмежень та підвищених ризиків.

Ключовим висновком є те, що сильні сторони банківського сектору, зокрема високий рівень цифровізації, технологічної розвиненості та сформований запас ліквідності, виконують стабілізаційну функцію в умовах макроекономічної нестабільності [25]. Саме ці фактори забезпечують здатність банківської системи підтримувати безперервність фінансових потоків, зберігати довіру клієнтів і протидіяти кризовим явищам, що виникають під впливом зовнішніх шоків.

Водночас результати аналізу виявляють наявність суттєвої структурної слабкості, пов'язаної з надмірною концентрацією активів банків у державних фінансових інструментах, зокрема облігаціях внутрішньої державної позики та депозитних сертифікатах Національний банк України. Така ситуація формує певний дисбаланс у функціонуванні банківської системи, за якого пріоритет надається фінансуванню державного сектору та підтримці бюджетної стабільності, тоді як кредитування реального сектору економіки залишається обмеженим. У результаті банки частково втрачають свою класичну роль фінансових посередників, що негативно впливає на темпи економічного відновлення.

Аналіз взаємодії можливостей і загроз свідчить про наявність перспективних напрямів розвитку, пов'язаних із євроінтеграційним курсом України та впровадженням принципів ESG. Зазначені тенденції відкривають перед банківськими установами, зокрема Ощадбанк, доступ до міжнародних фінансових ресурсів, сприяють підвищенню інвестиційної привабливості та створюють передумови для впровадження сучасних стандартів корпоративного управління. Водночас реалізація цих можливостей безпосередньо залежить від здатності банків ефективно протидіяти наявним загрозам, серед яких провідне місце займають кіберризики, зростання витрат на інформаційну безпеку та високий рівень воєнної невизначеності.

Таким чином, стратегічним пріоритетом розвитку банківської системи має стати глибока трансформація внутрішніх бізнес-моделей і підходів до управління активами. Йдеться про поступовий перехід від моделі «банку-накопичувача», орієнтованого переважно на збереження ліквідності та інвестування у безризикові інструменти, до моделі «банку-інвестора», який активно залучається до фінансування відновлення економіки. Така трансформація потребує створення належних інституційних умов, зокрема запровадження механізмів державних і міжнародних гарантій, що дозволять знизити рівень ризиків та стимулювати банки до розширення кредитної діяльності. У підсумку це сприятиме підвищенню конкурентоспроможності банківського сектору та забезпеченню його вагомому внеску у сталий економічний розвиток країни.

Напрями підвищення конкурентоспроможності банківської системи України. З метою зміцнення ринкових позицій вітчизняних банків, підвищення ефективності їх діяльності та відновлення ролі фінансового сектору як ключового драйвера економічного розвитку у післявоєнний період, доцільним є впровадження комплексу взаємопов'язаних стратегічних заходів:

1. Впровадження механізмів страхування воєнних ризиків. Одним із ключових бар'єрів для активізації кредитування реального сектору економіки є підвищений рівень воєнних ризиків. У цьому контексті доцільним є формування спеціалізованих інструментів їх мінімізації, зокрема створення державою спільно з міжнародні фінансові організації (МФО) фонду гарантування кредитів для суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність у зонах підвищеного ризику. Реалізація такого механізму сприятиме зниженню кредитних ризиків банків, що, у свою чергу, дозволить пом'якшити вимоги до забезпечення позик та зменшити вартість кредитних ресурсів для бізнесу. У результаті очікується активізація інвестиційної діяльності та прискорення відновлення економіки [25].

2. Стимулювання розвитку «зеленого» банкінгу. В умовах глобального переходу до сталого розвитку важливим напрямом підвищення конкурентоспроможності банків є орієнтація на фінансування екологічно сталих проєктів. Розвиток концепції зелене фінансування [44] передбачає підтримку

ініціатив у сфері енергоефективності, відновлюваної енергетики та екологічної модернізації виробництва. Банки, які першими інтегрують відповідні фінансові продукти (пільгове кредитування, «зелені» облігації тощо), отримають стратегічні переваги у вигляді доступу до довгострокових і дешевших ресурсів від європейських фінансових інституцій, а також підвищення інвестиційної привабливості.

3. Персоналізація банківських послуг на основі технологій штучного інтелекту. Важливим чинником посилення конкурентних позицій банків є підвищення рівня клієнтоорієнтованості шляхом впровадження сучасних цифрових рішень. Застосування технологій штучний інтелект дозволяє здійснювати глибокий аналіз поведінкових моделей клієнтів, прогнозувати їхні фінансові потреби та формувати індивідуалізовані пропозиції. Зокрема, для Ощадбанк доцільним є розширення використання алгоритмів машинного навчання з метою своєчасного надання релевантних фінансових продуктів (кредитів, страхових послуг, інвестиційних інструментів). Це сприятиме підвищенню рівня лояльності клієнтів, зростанню доходів банку та зміцненню його ринкових позицій [17].

4. Зниження частки державної участі у банківському секторі. У довгостроковій перспективі важливим напрямом реформування банківської системи є поступове скорочення частки держави у капіталі банківських установ. Після завершення воєнного стану доцільно повернутися до реалізації програм приватизації державних банків, що дозволить залучити іноземний інвестиційний капітал, підвищити ефективність корпоративного управління та посилити конкуренцію на ринку. Зменшення державної присутності також сприятиме зниженню фіскальних ризиків та формуванню більш ринково орієнтованого банківського середовища [9].

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного комплексного дослідження ринку банківських послуг в Україні в умовах сучасних економічних викликів, зумовлених як воєнним станом, так і глобальними процесами цифрової трансформації, було досягнуто мети кваліфікаційної роботи та вирішено поставлені завдання. Зокрема, розкрито економічну сутність і класифікацію банківських послуг, визначено роль банківського сектору у структурі фінансового ринку держави, досліджено нормативно-правове забезпечення діяльності банків в Україні, проаналізовано динаміку ключових показників діяльності банків за останні роки, оцінено структуру ринку банківських послуг, досліджено вплив цифровізації та FinTech-технологій на розвиток банківських послуг, а також визначено основні проблеми функціонування ринку й обґрунтовано шляхи підвищення конкурентоспроможності банківської системи. Отримані результати дозволяють сформувати цілісну систему теоретичних узагальнень і практичних висновків, що відображають сучасний стан банківського сектору, його проблеми, потенціал розвитку та стратегічні орієнтири подальшого функціонування.

У ході теоретичного дослідження було обґрунтовано, що ринок банківських послуг слід розглядати як складну, багаторівневу та динамічну економічну систему, яка функціонує на перетині фінансових, технологічних та інституційних процесів. У сучасних умовах банки трансформуються із традиційних фінансових посередників у багатофункціональні цифрові платформи, що забезпечують інтеграцію фінансових сервісів у повсякденну економічну діяльність клієнтів. Встановлено, що банківська послуга більше не обмежується окремою операцією, а набуває характеру комплексного продукту, який поєднує у собі технологічну складову, високий рівень надійності, швидкість обслуговування та персоналізований підхід до клієнта. Така еволюція обумовлена впливом цифровізації, розвитком фінансових технологій

та зміною споживчих очікувань.

Ретроспективний аналіз розвитку банківського ринку дозволив визначити, що ключовим фактором забезпечення його стійкості стало ефективне нормативно-правове регулювання, яке базується на імплементації міжнародних стандартів, зокрема рекомендацій Базельський комітет з банківського нагляду. Адаптація принципів Базель III до національних умов сприяла підвищенню рівня капіталізації банків, зміцненню їх ліквідності та зниженню системних ризиків. Важливу роль у цьому процесі відіграє Національний банк України, який реалізує послідовну пруденційну політику, спрямовану на забезпечення стабільності фінансової системи. Саме жорсткі вимоги до капіталу, ліквідності та ризик-менеджменту, запроваджені у попередні роки, стали тим фундаментом, що дозволив банківській системі України зберегти функціональну стійкість у безпрецедентних умовах повномасштабної війни.

Аналітична частина дослідження, представлена у другому розділі, виявила специфічні особливості розвитку банківського сектору у 2021–2025 роках. Незважаючи на значне скорочення економічної активності у період пікових кризових явищ, банківська система у 2024–2025 роках продемонструвала високі показники ліквідності та прибутковості. Статистичний аналіз підтвердив суттєве зростання депозитної бази, що свідчить про збереження довіри населення та бізнесу до банківських установ. Особливо це проявилось у діяльності Ощадбанк, який як державна фінансова установа виконує важливу стабілізаційну функцію. Водночас у процесі дослідження було виявлено системну диспропорцію, що полягає у недостатній трансформації накопиченої ліквідності у кредити реальному сектору економіки. Значна частина активів банків інвестується у низькоризикові інструменти, зокрема державні цінні папери та депозитні сертифікати Національний банк України, що забезпечує стабільність доходів банків, але обмежує можливості фінансування економічного зростання.

Окремий напрям дослідження був присвячений аналізу впливу цифровізації та розвитку фінансових технологій на банківський сектор. Встановлено, що Україна посідає провідні позиції за рівнем впровадження

інноваційних рішень у сфері банківських послуг. Масове поширення мобільного банкінгу, активне використання безконтактних платіжних технологій, інтеграція банківських сервісів із цифровими державними платформами, зокрема Дія, а також впровадження концепції Open Banking створили передумови для формування нової моделі банківського обслуговування. Використання технологій великих даних і штучного інтелекту дозволяє банкам здійснювати більш точний аналіз поведінки клієнтів, оптимізувати процеси скорингу та підвищувати рівень персоналізації послуг. У результаті цифрової трансформації було досягнуто суттєвого зниження операційних витрат, що знайшло відображення у скороченні показника CIR до рівня близько 42%, що є свідченням підвищення операційної ефективності банків.

Важливим етапом дослідження стало проведення SWOT-аналіз, який дозволив ідентифікувати ключові сильні та слабкі сторони банківського сектору, а також визначити можливості та загрози його подальшого розвитку. На основі отриманих результатів було розроблено комплекс практичних рекомендацій. Зокрема, обґрунтовано необхідність впровадження механізмів страхування воєнних ризиків із залученням держави та міжнародні фінансові організації, що дозволить знизити ризиковість кредитування та активізувати інвестиційні процеси. Значну увагу приділено розвитку зеленого фінансування як інструменту інтеграції у європейський фінансовий простір та залучення дешевих довгострокових ресурсів. Також доведено доцільність впровадження технологій штучний інтелект для підвищення рівня персоналізації банківських продуктів, що є критично важливим в умовах посилення конкуренції з боку фінтех-компаній. Окремо підкреслено важливість поступового зниження частки держави у банківському секторі шляхом реалізації програм приватизації після стабілізації макроекономічної ситуації.

Узагальнюючи результати проведеного дослідження, слід зазначити, що банківська система України продемонструвала високий рівень адаптивності та стійкості до кризових явищ, успішно пройшовши етап стабілізації та сформувавши передумови для подальшого розвитку. На сучасному етапі

ключовим завданням є перехід від моделі збереження ліквідності до моделі активного інвестування у відновлення економіки. Реалізація запропонованих у роботі заходів сприятиме підвищенню ефективності банківської діяльності, зміцненню конкурентоспроможності національного банківського сектору та забезпеченню його вагомого внеску у процеси післявоєнної реконструкції та сталого економічного зростання України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 2026 Global Outlook for Banking and Financial Markets. *IBM*.
URL: <https://www.ibm.com/thought-leadership/institute-business-value/en-us/report/2026-banking-financial-markets-outlook>. (Access: 25.04.2026).
2. Basel III monitoring report. *Bank for International Settlements*.
URL: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d599.htm> (дата звернення: 25.04.2026).
3. Diamond D. W. Nobel Lecture: Financial Intermediaries and Financial Crises. *Journal of Political Economy*. 2023.
URL: <https://doi.org/10.1086/725793>. (Access: 17.05.2026).
4. Lviv State University of Internal Affairs Institutional Repository (LvSUIAIR): Головна сторінка.
URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/6608/1/Банківська%20система.pdf>. (Access: 15.02.2026).
5. Beck. T et al. Payment instruments, finance and development. *Journal of Development Economics*. 2018. Vol. 133. P. 162–186.
URL: <https://doi.org/10.1016/j.jdeveco.2018.01.005>. (Access: 17.05.2026).
6. Prymostka L., Vinnytskyi Y. Economic assessment and financial modeling of humanitarian demining in Ukraine in the context of post-war reconstruction. *Fìnansi Ukraïni*. 2025. Vol. 2025, no. 12. P. 84–96.
URL: <https://doi.org/10.33763/fínukr2025.12.084>. (Access: 03.03.2026).
7. Radware Captcha Page. Radware Captcha Page.
URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/dostupni-kredyty-5-7-9-shchotyzhneva-statystyka13042026>. (Access: 16.04.2026).
8. Transformation of the Ukrainian banking sector marketing under conditions of war and digitalization / M. Babenko et al. *FINANCIAL AND CREDIT SYSTEMS: PROSPECTS FOR DEVELOPMENT*. 2025. Vol. 4, no. 19. P. 9–24.
URL: <https://doi.org/10.26565/2786-4995-2025-4-01>. (Access: 18.02.2026).
9. World Bank Group. Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released. *World Bank*.

URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2026/02/23/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released>. (Access: 18.02.2026).

10. А. Е. Іванський. Фінансове право. URL: https://jurkniga.ua/contents/finansove-pravo-pidruchnyk.pdf?srsId=AfmBOoq0cYLHw28gSAeQKF0uhL_nPp9socU40fjiscWJOYtFIgYeGszD. (Дата звернення: 03.03.2026).

11. Аналіз кредитних ризиків комерційних банків України в умовах впровадження Базеля III. *Фінанси, облік і аудит*. 2016. Випуск 1 (29). URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/294c5ba9-f3b5-4640-a88a-dd81f7104fc3/content>. (Дата звернення: 25.04.2026).

12. Банківська система / М. Крупка, Є. Андрущак, І. Барилук, В. Бодаковський, Б. Вишивана. URL: https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/11/Bank_Syst_PIDRUCH_Krupka_Andrushchak_Paitra_2023.pdf. (Дата звернення: 18.02.2026).

13. Банківські операції: в схемах, таблицях, коментарях. URL: <https://surl.li/zqopsf>. (Дата звернення: 15.02.2026).

14. Бей Г., Шперчук А., Думанська А. Можливості застосування технологій AI в чистемі стратегічного управління розвитком банківської установи. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-53>. (Дата звернення: 30.04.2026).

15. Береславська О. Трансформація банківських послуг в умовах цифровізації. *Економіка та суспільство*. 2024. № 60. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-99>. (Дата звернення: 16.04.2026).

16. Валовий внутрішній продукт. 2021. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/2021/>. (Дата звернення: 16.04.2026).

17. Використання штучного інтелекту учасниками ринку фінансових послуг України. Національний банк України.

URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/artificial-intelligence>. (Дата звернення: 25.04.2026).

18. Деснянський економіко-правовий коледж при МАУП.
URL: <http://dcmaup.com.ua/assets/files/bankivski-operacii.pdf>. (Дата звернення: 13.02.2026).

19. Забезпечення конкурентоспроможності банків України в умовах структурних дисбалансів економіки / В. В. Коваленко, Ю. М. Белова. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2016. Вип. 20(2). С. 149-152.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_20%282%29__39. (Дата звернення: 03.03.2026).

20. Звіт про фінансову стабільність. Національний банк України.
URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/report> (Дата звернення: 03.03.2026)

21. ІПС ЛІГА:ЗАКОН - система пошуку, аналізу та моніторингу нормативно-правової бази.
URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/t002121?an=826109&ed=2006_12_22. (Дата звернення: 13.02.2026).

22. Качула С. В., Сирота А. С. Цифрова трансформація банківського сектору: виклики та стратегії управління операційними ризиками. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 22. С. 156–162. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.22.156>. (Дата звернення: 02.03.2026).

23. Конституція України.: Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. ст. 141.

24. Корнилюк Р. Розвиток ІТ в Україні: поточна ситуація та перспективи. *YouControl*. 2024. URL: <https://blog.youcontrol.market/rozvitok-it-v-ukrayini-potochna-situatsiia-ta-pierspektivi>. (Дата звернення: 16.04.2026).

25. Мещеряков А. А., Березовик В. М., Кіреєва К. О. Фінансова стабільність та банківська система України: виклики та можливості розвитку. *Efektivna ekonomika*. 2024. № 7. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.7.12>. (Дата звернення: 17.04.2026).

26. Національний банк України.
URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/KNEU_Workshop_3_pr-20-05-2025.pdf. (Дата звернення: 17.04.2026).
27. Національний банк України. Базельський комітет з банківського нагляду. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Core_Principles_for_effective_banking_supervision-April_2024_ua.pdf?v=7. (Дата звернення: 25.04.2026).
28. Національний банк України. Огляд банківського сектору серпень 2025
URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2025-08.pdf?v=18. (Дата звернення: 16.04.2026).
29. Національний банк України. Оновлена Стратегія розвитку фінансового сектору України: збереження стабільності, залучення інвестицій та євроінтеграція. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/onovlenu-strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini-zberejennya-stabilnosti-zaluchennya-investitsiy-ta-yevrointegratsiya>. (Дата звернення: 17.04.2026).
30. Національний банк України. Операції з платіжними картками у 2025 році: більшість – безготівкові. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/operatsiyi-z-platijnimi-kartkami-u-2025-rotsi-bilshist-bezgotivkovi>. (Дата звернення: 17.04.2026).
31. Нормативна база. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/legislation>. (Дата звернення: 20.03.2026).
32. ОВДП, які знаходяться в обігу за номінально-амортизаційною вартістю. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/t-bills>. (Дата звернення: 16.04.2026).
33. Онишко С. Роль банківського сектора у забезпеченні макрофінансової стабільності в Україні в умовах обмеженості зовнішнього капіталу. *Збірник наукових праць Державного податкового університету*. 2025. № 1. С. 59–64. URL: <https://doi.org/10.32782/2617-5940.1.2025.9>. (Дата звернення: 03.03.2026).

34. Організація статистичної звітності. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/nbureport>. (Дата звернення: 02.03.2026)
35. Офіційний вебсайт АТ "Ощадбанк". Про банк. URL: <https://www.oschadbank.ua/about/reporting>. (Дата звернення: 16.04.2026).
36. Офіційні дані Міністерства фінансів України щодо фінансування бюджету через банківський сектор (2024-2025). URL: <https://mof.gov.ua>. (Дата звернення: 18.02.2026).
37. Про банки і банківську діяльність: Відомості Верховної Ради України. 2001. № 5-6. ст.30.
38. Про Національний банк України: Відомості Верховної Ради України. 1999. № 29. ст.238.
39. Про платіжні послуги: Відомості Верховної Ради України. 2023. № 10-11. ст.26.
40. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: Відомості Верховної Ради України. 24.02.2022. № 18.
41. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Відомості Верховної Ради України. 2012. № 50. ст.564.
42. Про страхування. Офіційний вебпортал парламенту України: Відомості Верховної Ради України. 2023. №. 12-13. ст.28.
43. Реверчук С., Творидло О. Цифровізація банківського бізнесу: виклики та можливості для державного регулювання. *Економіка та суспільство*. 2023. № 55. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-45>. (Дата звернення: 16.04.2026).
44. Ренкінг стійких фінустанов та прогнози впливу на нього земельної реформи - Юридична Газета. Юридична газета – онлайн версія. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/bankivske-ta-finansove-pravo/renking-stiykih-finustanov-ta-prognozi-vplivu-na-nogo-zemelnoyi-reformi.html>. (Дата звернення: 17.04.2026).
45. Розповідаємо як застосовують Big Data в банках. URL: <https://special.ain.ua/big-data-in-banks/>. (Дата звернення: 30.04.2026).

46. Статистика фінансового сектору. *Національний банк України*.
URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>. (Дата звернення: 16.04.2026).
47. Статистика фінансового сектору. *Національний банк України*.
URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>. (Дата звернення: 16.04.2026).
48. Про платіжні послуги: Закон України від 30 червня 2021 р. № 1591-IX. Стаття 10. Право на надання платіжних послуг.
49. Цифрові трансформації та інноваційні технології в економіці: виклики, реалії, стратегії URL: <https://fintech.biem.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/08/zbirnyk.pdf>. (Дата звернення: 17.04.2026).

